

УДК 342.553(44)

П. Ворона**КОМУНА ЯК БАЗОВА ЛАНКА
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ФРАНЦІЇ**

Вивчено досвід муніципального управління Франції на прикладі комун як базових адміністративно-територіальних одиниць після процесу децентралізації місцевої влади в країні. Розглянуто повноваження, особливості роботи самоврядних органів комуни в порівнянні з місцевими радами України.

Ключові слова: комуна, муніципальна рада, радник, мер, асоціації громад, префект, державний контроль, Адміністративний кодекс Франції.

Основним завданням політичної і адміністративно-територіальної реформ в Україні є створення ефективної системи влади, котра надає громадянам якісні і вчасні послуги та є найближчою до них і є демократичною, тобто обраною через демократичну процедуру виборів. Тому за цього без реформи системи місцевого самоврядування досягти європейських (цивілізаційних) стандартів у галузі місцевого і регіонального розвитку та практичного впровадження їх інструментів в українську практику неможливо обійтися, як і без створення заможних громад досягти ефективності місцевої влади. В Україні часто досягнення цієї мети зводиться до механічного укрупнення, тобто об'єднання існуючих сільських/селищних рад чи сіл/селищ у територіальні громади, що нині активно пропонується урядовцями і викликає супротив передусім сільських мешканців, бо призведе до ліквідації невеликих сільрад та зменшить ступінь доступності до влади та її невеликих послуг. Тут для нас є важливим досвід Франції, що провела децентралізацію влади без укрупнення комун, а також різними засобами стимулює цей процес на добровільних засадах, зокрема й через утворення асоціацій громад. Уряд цієї країни теж намагався розпочати примусову територіальну реформу, спрямовану на злиття комун (муніципалітетів), створених ще сотні років тому. Ідея примусового злиття, що було відкинута населенням, трансформувалася у процес створення міжкомунальних об'єднань, які перебрали на себе практично всі питання державного фінансування (інвестування та поточні витрати) на місцевому рівні – цей досвід нині актуальний для України.

Метою статті є пропозиція і вивчення управлінських механізмів інших шляхів реформування місцевого самоврядування, виходячи з досвіду зарубіжних країн, що близькі до України історико-географічно, за кількістю населення, площею тощо. Доцільно використати постсоціалістичний досвід країн Східної Європи, коли, вирішуючи подібні проблеми, кожна з них йшла своїм, дещо відмінним шляхом, але вирішуючи спадкові посттоталітарні проблеми надмірної централізації і браку повноважень на місцях. Ця реформістська позиція стала частиною загальної структури адміністративних реформ у Європейському регіоні.

Таким чином корисно проаналізувати і узагальнити для практичного використання досвід тих країн, де застосовується так звана англосаксонська або партнерська модель здійснення самоврядування, та тих, які лише формують власну модель, як наприклад Україна. Перша, поширена у Великій Британії, Сполучених Штатах Америки, Фінляндії, Швейцарії, передбачає “відсутність на місцях

повноважних представників центрального уряду, які здійснюють опіку муніципальних органів”. А друга потребує існування спеціальних державних органів, що здійснюють нагляд за діяльністю місцевого самоврядування (Франція, Італія, Німеччина) [1]. У цій статті ми зупинимось на другій моделі. Використання окремих аспектів європейського досвіду в державно-управлінській системі України, вивчення досвіду адміністративно-територіальних реформ, особливостей роботи і устрою муніципальної влади, зокрема й Франції та інших країн “старої” Європи, уже знайшло своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних практиків і науковців. Серед них М. Азнар [2], Г. Барабишев [3], І. Бутко [4], І. Василенко [5], Ю. Ганущак [6], В. Гельман [7], Ж. Гримо [8], Ж.-Ф. Девемі [9], В. Евдокимов [10], О. Конотопцев [11], Е. Ле Руа Ладюрі [12], М. Либаракина [13], І. Новожонова [14], Б. Савченко [15], В. Серебреніков [16], В. Солових [17], А. Ткачук [18, 19], О. Фрицкий [20], О. Ярошук [21] та інші. Однак більшість праць стосується проблем регіонального розвитку та самоврядування, транскордонного співробітництва та розвитку місцевої демократії. На жаль, світовий досвід реформування, особливостей функціонування базових одиниць місцевого самоврядування висвітлено недостатньо.

Зупинимось на специфічних рисах муніципального реформування у Франції. Реформування адміністративно-територіальних одиниць базового рівня республіки втілюється у процес підвищення дієвості комун – базових (найнижчих) адміністративно-територіальних одиниць країни. Нині комуна (сільська чи міська) як юридична реальність включає три елементи:

1. *Назва*. Змінити її можливо лише указом президента за поданням міністра внутрішніх справ на основі прохання органу самоврядування комуни – муніципальної ради, висновку генеральної ради (департамент), висновку державної ради (державний рівень).

2. *Територія*. Кожна частинка французької території належить до однієї з комун. Тут реально діє принцип повсюдності місцевого самоврядування. Процедура зміни адміністративних меж дуже складна і завжди вирішується центральними органами влади.

3. *Населення*. Його чисельність дуже важлива для встановлення субсидій та податкових виплат у бюджет комуни і навпаки, а також для встановлення правил, що стосуються складу органів комуни [22].

Базові адміністративно-територіальні одиниці Франції мають низку особливостей, що виділяють їх серед базових структур місцевого самоврядування у Європі, але певною мірою є характерними і для України:

1. *Територіальна різноманітність*. Комуни значно відрізняються між собою за чисельністю населення (багатомільйонний Париж і село з десятьма жителями). На початок 2004 р. їх налічувалося 36 782. Середня площа комуни у метрополії становить 14,88 км², а середня кількість населення – 380 осіб. Характерними рисами французьких органів місцевої влади (як і в Україні) є малі розміри більшості комун. Понад 90% комун мають менше 2000 осіб. населення (69% мають менше 700 мешканців, 29% мають менше 200 мешканців), однак декілька комун нараховують більше 0,5 млн мешканців. Ради обираються у складі від 9 до 109 членів, залежно від величини комуни. Внаслідок незначних розмірів такої великої кількості комун необхідною є міжмуніципальна співпраця у багатьох сферах – існує майже 2 тис. багаточільових об’єднаних рад і понад 10 тис. спеціальних рад. Ці об’єднання є правосуд’єтними організаціями зі своєю податковою системою [23].

В Україні ми спостерігаємо не лише аналогічну ситуацію з кількістю та чисельністю місцевих рад, а й необґрунтоване збільшення кількості сільських рад при зменшенні чисельності сільського населення та кількості сіл. За десять років (від 1991 р. до 2001 р.) кількість сільських рад зросла на 1052 одиниці, а чисельність сільського населення зменшилася на 1,1 млн осіб. За цього кількість сільських населених пунктів зменшилась на 153. Загальна їх чисельність (2003 р.) становить 27239 на 10273 сільських рад (у середньому по 1500 жителів і 2,8 сіл) [24]. Ці відомості є підтвердженням довготривалої відсутності державної політики у сфері адміністративно-територіального поділу країни, що відбувався неконтрольовано.

2. Повна автономність у виконанні повноважень. Комуна – єдина адміністративно-територіальна одиниця, де немає окремого державного владного органу, тобто теоретично мер у своїй особі поєднує і функції державної влади. Аналогічно і голова місцевої ради в Україні.

Конституція Франції 1958 р., яка діє донині, досить скупо говорить про права місцевого самоврядування. Це, зокрема, розділ 11 “Про місцеві колективи”, хоча в цьому розділі лише ст. 72 присвячена місцевим колективам, у якій зазначено “Місцевими колективами Республіки є комуни, департаменти, заморські території. Всі інші місцеві колективи утворюються законом. Ці колективи вільно управляються виборними радами в умовах, визначених законом. Представники Уряду в департаментах і територіях відповідають за національні інтереси, адміністративний контроль і дотримання законів”. Окрім цього, за Конституцією Франції, у ст. 34 зазначено: “Закон визначає основні принципи вільного управління місцевих адміністративних одиниць; їх компетенції і їх податків”. На сьогодні законодавство Франції повністю регулює всі питання, що стосуються організації і діяльності місцевого самоврядування на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Всі ці закони об’єднані в Адміністративний кодекс, який є фактично “конституцією” місцевого самоврядування у Франції [25]. За Адміністративним кодексом Франції (ст. 1): “комуни ... вільно керовані обраними радами. Закони визначають розподіл компетенцій між комунами, департаментами, регіонами і державою, а також розподіл народних коштів, що впливає з нових правил місцевої податкової системи та передач державних кредитів територіальним громадам, організацію регіонів, статутні гарантії, які надаються персоналу територіальних громад, спосіб обрання і статут обранців, а також форми співпраці між комунами, департаментами та регіонами і розвиток участі громадян у місцевому житті”. “Своїми рішеннями комуни упорядковують справи, які входять до їх компетенції. Вони з державою сприяють управлінню і освоєнню території, економічному, соціальному, медичному, культурному та науковому розвитку, а також охороні навколишнього середовища і поліпшенню укладу життя. Комуни створюють мережу установ, яка дає можливість громадянам брати участь у місцевому житті і виражати свою відмінність” [26].

3. Механізм обрання управлінських структур комун не є однорідним. Радником (депутатом – в Україні) муніципальної ради комуни може бути обраний кожен платник податків. Вибори муніципальних радників проводяться раз на 6 років одночасно по всій Франції за мажоритарною системою в два тури за закритими списками для комун із населенням понад 30 тис. осіб та за відкритими списками для інших комун [27]. Мера обирає муніципальна рада. Муніципальна рада кожної комуни має різної чисельності склад депутатського корпусу (радників), залежно від кількості мешканців у ній (табл. 1)

Таблиця 1

Склад муніципальної ради

№ з/п	Кількість жителів у комуні (осіб)	Склад муніципальної ради (кількість радників)
1	менше 100	9
2	100 – 499	11
3	500 – 1499	15
4	1500 – 2499	19
5	2500 – 3499	23
6	3500 – 4999	27
7	5000 – 9999	29
8	10000 – 19999	33
9	20000 – 29999	35
10	30000 – 39999	39
11	40000 – 49999	43
12	50000 – 59999	45
13	60000 – 79999	49
14	80000 – 99999	53
15	100000 – 149999	55
16	150000 – 199999	61
17	200000 – 249999	61
18	250000 – 299999	65
19	Більше 299999 – м. Ліон	73
20	м. Марсель	101
21	м. Париж	163

4. Чітка законодавча регламентованість діяльності комун та її повноважень. Кодекс законів про комуни дуже детально регламентує правила організації і проведення засідань муніципальної ради [28], зокрема для забезпечення гласності і відкритості засідань. Очолює раду мер, який обирається радою та із складу ради. Мер та його депутати представляють виконавчу владу муніципалітету. Депутати йому допомагають. Він відповідає за муніципальне управління.

Рада і мер обирають заступників, формують комісії. Мер скликає засідання. У великих містах засідання відбувається раз на місяць, за законом не менше одного разу на 3 місяці. Він зобов'язаний скликати раду за вимогою префекта (представника державної влади у департаменті) та половини членів ради. Кворум для засідань – присутність половини членів ради. Радник, який не може бути присутнім на засіданні, може письмово доручити іншому раднику проголосувати від його імені. До повноважень муніципальної ради належать:

1. Фінансові – прийняття бюджету, визначення ставок комунальних податків, вирішення питань про необхідність позик, затвердження звітів про використання бюджетних коштів.

2. Повноваження в сфері громадських служб – рада має право створювати або ліквідовувати громадські служби комуни, окрім тих, що мають бути обов'язково (похоронне бюро, служби збору сміття, тощо).

3. Повноваження щодо майна комуни, яке поділяється на “громадське”, тобто таке, яке призначене виключно для громадського користування (дороги, кладовища, казарми тощо), та майно “приватне”, ним комуна розпоряджається на правах приватного власника (луки, ліси, будинки тощо). Громадське майно невідчужуване. Рада приймає рішення про купівлю, продаж, оренду майна та про віднесення майна до категорії “громадського”.

4. Повноваження в сфері облаштування території та міського будівництва. Окрім цього, ради комун можуть розробляти і схвалювати міжкомунальні хартії розвитку і освоєння, які визначають середньотермінові перспективи їх економічного, соціального та культурного розвитку, окреслюють відповідні програми дій, уточняють умови організації і функціонування устаткування та публічних служб, міжкомунальні плани облаштування територій, але ця робота має проводитись за участю центральної адміністрації, департаменту, округу, інших комун. На пропозицію зацікавлених комун, периметри зон, яких це стосується, встановлюються представником держави в департаменті після висновку генеральної ради [29].

Схематично повноваження мера комуни та муніципальної ради можна зобразити так на рис. 1.

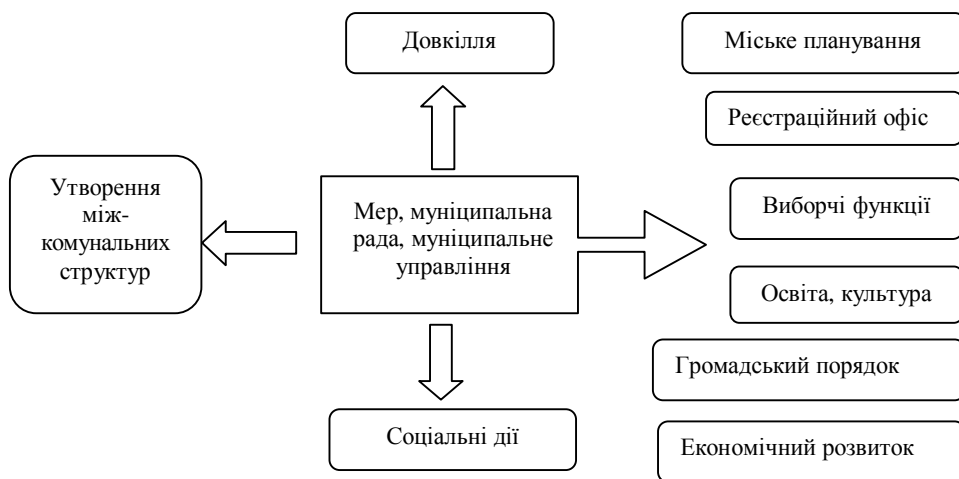

Рис. 1. Повноваження муніципального управління комуни (місцевий рівень самоврядування)

Мер та заступники за свою роботу одержують певну доплату та деякі пільги. У мера вона коливається від 2600 (комуни до 500 жителів) до 25 тис. французьких франків (Париж, Ліон, Марсель) [30]. В Україні, на жаль, відсутня достатня правова база діяльності органів місцевого самоврядування і навіть у існуючій закладені ризи зацентралізованості, концентрації та відсутня чітка субсидіарність повноважень.

5. Державний контроль за роботою комун та їх виборних органів. Необхідно пам'ятати, що великий вплив на прийняття рішень муніципалітету має мер. Муніципальна рада як кожен орган місцевого територіального колективу перебуває під адміністративним контролем органів центральної державної влади. Префект має

право контролю за законністю рішень комуни, хоча їх скасування можливе лише адміністративним судом. Закон зобов'язує кожен раду передавати прийняті нею рішення представнику держави, і вони вважаються такими, що вступили в дію лише після передачі їх префекту чи суперпрефекту та після їх опублікування (оприлюднення). Якщо префект вважає рішення незаконним, протягом 2-х місяців від дня одержання рішення він може звернутись до адміністративного суду для визнання його незаконним та призупинити виконання до остаточного розгляду судом. При необхідності префект обґрунтованою постановою може зупинити діяльність ради на термін не більше місяця. Про це префект повідомляє міністра внутрішніх справ. Якщо рада не може забезпечити управління комуною, вона може бути розпущена указом президента республіки, прийнятому на раді міністрів. Протягом тижня після розпуску ради префект призначає спеціальну комісію в складі від 3-х осіб для комун із населенням до 35000 мешканців, або до 7-ми осіб для комун з більшою кількістю мешканців. Не пізніше ніж за 2 місяці з моменту розпуску мають бути проведені нові вибори. Після сформування нової ради комісія припиняє своє існування.

В Україні державний контроль здійснюється державними адміністраціями лише в частині делегованих органам місцевого самоврядування державою повноважень, але механізму впливу на місцеві ради за їх неналежне виконання фактично немає.

6. Мер, як представник комуни має досить великі повноваження. Він представляє інтереси комуни у відносинах з іншими органами та організаціями і державою, має право укладати угоди і договори, виконувати делеговані радою повноваження, керувати муніципальними службами, призначати управлінський персонал, накладати дисциплінарні стягнення на комунальних службовців, видавати дозволи на будівництво, також має повноваження необхідні для підтримання порядку в комуні. Окрім цих повноважень, мер має повноваження представника державної адміністрації, які визначаються законом. До кола його функцій входить реєстрація актів громадянського стану, він також вживає заходів для допомоги в пошуку і покаранні правопорушників, які скоїли злочин чи розшукуються на території комуни. Він може складати протоколи про правопорушення. На території комуни мер забезпечує обнародування законів та інших нормативних актів і слідкує за їх виконанням. Мер забезпечує проведення виборів, підтверджує достовірність підписів, видає різні свідоцтва та ліцензії на право полювання чи дрібної торгівлі та подає необхідні статистичні дані для державних міністерств і відомств. Закон визначає засоби контролю держави над діяльністю мера та встановлює заходи впливу на нього. Так, у разі порушень мером своїх повноважень чи допущення ним грубих проступків, міністр внутрішніх справ за поданням префекта може зупинити його діяльність на строк до 1-го місяця. Указом Президента, схваленим Урядом, мер може бути відправлений у відставку. Закон визначає процедуру звільнення мера з посади. Дії і рішення мера як представника держави підлягають ієрархічному контролю з боку державних органів, рішення і дії мера-представника комуни підлягають адміністративному контролю, такому ж, якому підлягають рішення і дії муніципальної ради. На прикладі мера комуни можна зробити висновок про те, що держава, декларуючи децентралізацію, намагається її ще більше втілювати у відносинах із місцевим самоврядуванням, а схема проста – “більше повноважень – більше відповідальності через державний контроль виконання повноважень”. В Україні ми маємо іншу ситуацію – голова громади хоча майже безконтрольний з

боку держави (за винятком корупційних дій), але і набагато безправніший, ніж французький мер.

Надавши ширше поле діяльності муніципальній владі, не змінюючи при цьому карти адміністративного поділу, децентралізація спровокувала нові дискусії щодо життєздатності малих сільських комун у Франції. Традиційні функції (реєстрація громадянського стану, муніципальна поліція, соціальні послуги, підтримання у належному стані мережі автошляхів на території комуни, початкові школи, освітня та культурна діяльність тощо) було розширено за рахунок додаткових повноважень у сфері міського планування, надання дозволу на планування і у державній освіті. Комуна отримала також нові можливості для діяльності в економічній сфері, зокрема з метою подолання труднощів деяких підприємницьких організацій і збереження послуг, потрібних населенню сільської місцевості. Виконуючи ці завдання, місцеві громади зіштовхуються з різноманітними труднощами. Їх інституціональний статус є однаковим, тоді як здатність кожної комуни до дій є різною. Нестача достатніх фінансових коштів призводить до того, що центральний уряд передає їм необхідні кошти задля національної солідарності через механізм фінансового врегулювання. Для подолання таких труднощів застосовується два підходи:

- співробітництво комун для вирішення певних спільних проблем чи спільного здійснення певної діяльності;

- злиття декількох дрібних комун в одну більш потужну і фінансово спроможну для вирішення питань функціонування всіх служб місцевого самоврядування [31].

У першому випадку комуни залишаються юридичними особами і через договори визначають принципи і порядок спільної діяльності. Найбільш розповсюдженим співробітництвом комун є утворення спеціальних організацій, засновниками яких є комуни, і які створюються для вирішення певних спільних для засновників проблем. Вони мають статус юридичної особи і наділяються певною компетенцією за рахунок комун засновників, а їх створення може бути як добровільним, так і примусовим. За умов добровільності, об'єднання оформляється постановою префекта чи указом президента. За відсутності згоди комун, але у випадку крайньої необхідності, таке об'єднання може бути утворено законом. Процес об'єднання дрібних комун у більш крупні відбувається ще повільніше, ніж процес створення синдикатів (міжкомунальних об'єднань) і можливе лише за умов добровільності муніципальних рад чи результатів місцевого референдуму.

Приклад організації місцевого самоврядування у такій країні, як Франція, є досить важливим і повчальним для України. Досвід Франції підтверджує можливість і необхідність запровадження децентралізації влади у державі, якщо до цього готові як державна влада, так і саме суспільство. Таке реформування успішне лише за умови його поступовості і комплексності. Конституція України теж передбачає можливість створення асоціацій, але законодавча база і механізм економічного стимулювання цього процесу відсутні [32]. В Україні як проміжний варіант потрібно використати французький досвід децентралізації, вирішивши питання законодавчого оформлення асоціацій сільських, селищно-сільських і місько-сільських громад та питання економічного стимулювання через надання державних допомог для вирішення соціально-економічних питань у громад процесі об'єднання їх у дієві громади. Одним із шляхів може бути виділення коштів для виконання повноважень лише дієздатним громадам.

Література

1. Барабашев Г. В. Местное самоуправление [Текст] / Г. В. Барабашев. — М. : МГУ, 1996. — 350 с.
2. Азнар М. Французский приклад регіоналізації, децентралізації та деконцентрації Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу / М. Азнар // Спеціальне доповнене видання Українсько-Європейського Журналу з Міжнародного та Порівняльного права [Текст]. — К. : [б. в.], 2005.
3. Барабашев Г. В. Местное самоуправление... — 350 с.
4. Бутко І. Децентралізація по-французьки: Місцеве самоврядування / І. Бутко // Місцеве та регіональне самоврядування України [Текст]. — 1994. — № 1/2. — С. 81—91.
5. Васыленко І. Административно-государственное управление: опыт Франции / И. Васыленко // Проблемы теории и практики управления [Текст]. — 1997. — № 1. — С. 75—79
6. Ганущак Ю. Досвід Франції і бюджетна реформа в Україні / Ю. Ганущак // Аспекти самоврядування [Текст]. — 1999. — Ч. 2 (4). — С. 17—21.
7. Автономия или контроль? Реформа местной власти в городах России, 1991 – 2001 [Текст] / В. Я. Гельман, С. И. Рыженков, Е. В. Белокурова, Н. В. Борисова. — СПб. : Летний сад, 2002. — 383 с.
8. Гримо Ж. Організація адміністративної влади у Франції / Ж. Гримо ; CFPC Centre de Formation des Personnels Communaux [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog/analit/fra001.txt>.
9. Девемі Ж.-Ф. Місцеве управління у Франції // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. — Вип. 2. Ч. II: Регіональний розвиток і місцеве самоврядування. Соціальна політика та управління охороною здоров'я / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К. : УАДУ, 2000. — С. 77—82.
10. Евдокимов В. Б. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты [Текст] / В. Б. Евдокимов, Я. Ю. Старцев. — М. : Спарт, 2001. — 251 с.
11. Конотопцев О. Використання досвіду територіальної організаційної влади Французької республіки при проведенні адміністративної реформи в Україні / О. Конотопцев // Децентралізація державного управління: досягнення та невдачі місцевих влад [Текст] : матер. регіон. наук.-практ. конф. (7 – 10 липня 1998 р., м. Дніпропетровськ) / відп. за вип. Ю. В. Наврузов. — Дніпропетровськ : [б. в.], 1998. — С. 90—95.
12. Ле Руа Ладюри Э. История регионов Франции [Текст] / Э. Ле Руа Ладюри. — М. : РОССПЭН, 2005. — С. 432.
13. Либаракина М. И. Зарубежный опыт организации местного самоуправления / М. И. Либаракина // Политика: анализ, хроника, прогноз [Текст]. — М. : [б. и.], 2003/2004. — № 3/4. — С. 225—237.
14. Новоженова И. С. Культура местной власти во Франции [Текст] / И. С. Новоженова. — М. : ИНИОН РАН, 1994. — 47 с.
15. Савченко Б. Г. Адміністративно-територіальне реформування: досвід Франції / Б. Г. Савченко, Я. Ю. Старцев // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. [Текст]. — Вип. 3 (30). — Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2006. — С. 410—417.
16. Серебренников В. П. Местное управление и самоуправление Франции [Текст] / В. П. Серебренников. — Минск : Вышэйш. шк., 1981. — 168 с.

17. Солових В. П. Структурно-функціональні механізми влади: досвід Франції / В. П. Солових // Актуальні проблеми державного управління [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 2 (7). — Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2000. — С. 37—45.
18. Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід [Текст] : посібник / А. Ф. Ткачук. — К. : Заповіт, 1997. — 186 с.
19. Ткачук А. Децентралізація, що зміцнює державу. Особливості місцевого самоврядування у Французькій Республіці / А. Ткачук // Місцеве самоврядування [Текст]. — 1997. — № 1/2. — С. 84—89.
20. Фрицький О. Ф. Порівняльний аналіз досвіду становлення і розвитку місцевого самоврядування у Франції і в Україні / О. Ф. Фрицький // Вісник Академії правових наук України [Текст]. — Х. : [б. в.], 1995. — № 3. — С. 73—81.
21. Ярошук О. В. Досвід організації муніципального управління в зарубіжних країнах [Текст] / О. В. Ярошук. — Т. : Екон. думка, 1999. — 62 с.
22. Ткачук А. Децентралізація, що зміцнює державу... — С. 84—89.
23. Реформа для людини [Текст] : зб. матер. про шляхи реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні / за ред. А. Москалюк. — К. : Полігр. центр “Геопринт”, 2005. — 238 с.
24. Там само. — 238 с.
25. Там само. — 238 с.
26. Адміністративний кодекс Франції. Code Administratif (Закони про місцеве самоврядування). Переклад ПСП, 1995 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog/analit/fra006.txt>.
27. Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування... — 186 с.
28. Там само. — 186 с.
29. Там само. — 186 с.
30. Реформа для людини... — 238 с.
31. Ткачук А. Децентралізація, що зміцнює державу... — С. 84—89.
32. Конституція України [Текст] : із змінами, внесеними згідно із Законом №2222 – IV від 25.04.2006 р. — К. : Велес, 2006. — 48 с.

P. Vorona

COMMUNE AS THE BASIC ELEMENT OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN FRANCE

Experience of municipal governance in France on the example of commune as basic administrative and territorial units after decentralization process of local authorities in the country is researched. Powers and peculiarities of commune self-government bodies work in comparison with local councils of Ukraine are considered.

Key words: commune, municipal council, councillor, mayor, community association, prefect, state control, administrative codex of France.